

Wiskunde voor leerlingen zonder wiskunde

De actualisatie examenprogramma's wiskunde vmbo^[1] gaat de derde fase in: het beproeven van conceptexamenprogramma's en -syllabi. SLO gaat je ook in *Euclides* op de hoogte houden van de ontwikkelingen. René Leverink sprak met Madeleine Vliegthart, curriculumexpert bij SLO, over de programma's van *gecijferdheid*.

Inleiding

Leerlingen zonder wiskunde komen er in het vmbo soms bekaaid vanaf als het gaat om wiskundige vaardigheden die ze nodig hebben om goed te kunnen functioneren in de maatschappij. Snap ik wat er op het etiket van medicijnen staat, zie figuur 1? Wat kost het om rood te staan bij de bank? In het kader van de actualisering van de vmbo-examenprogramma's wiskunde heeft OCW opdracht gegeven programma's te ontwikkelen voor leerlingen zonder wiskunde. Onder de naam gecijferdheid beproeft SLO dit programma dit schooljaar op twaalf scholen.

figuur 1 bron: CGG (College ter beoordeling geneesmiddelen) ^[2]

Gecijferdheid

Madeleine Vliegthart is namens SLO nauw betrokken bij de ontwikkeling van de programma's gecijferdheid.

Madeleine over gecijferdheid: 'Het is bedoeld voor alle vmbo-leerlingen die geen wiskunde hebben – en alleen voor leerlingen die geen wiskunde hebben, ongeacht de leerweg. Ook die groep heeft recht op een betekenisvol deel van de wiskunde, namelijk de kennis en vaardigheden die nodig zijn om als volwaardig burger in de maatschappij te kunnen functioneren. In de 'normale' wiskunde komen die ook aan de orde, maar dan in een abstracte, 'wiskundige' vorm, die mede gericht is op de doorstroom naar beroepsgerichte wiskunde in het mbo of naar de havo. Gecijferdheid als programma heeft betrekking op zaken als financiële redzaamheid, het begrijpen en duiden van grafieken en tabellen en het doorzien van manipulaties in de weergave van cijfers en getallen, zoals politieke peilingen. Het gaat in hoofdzaak niet over professionele gecijferdheid, maar de inhoud van het programma kan wel in de verschillende profielen worden aangepast aan de betreffende beroepspraktijk. Iemand die in de zorg werkt moet iets weten over verdunningen en milliliters; bij economie en ondernemen gaat het om percentages. In alle gevallen zal leerlingen geleerd worden te kijken naar rekenkundige vaardigheden in de relevante beroepsgerichte context.

Niet alle leerlingen volgen dus het vak wiskunde.

Leerlingen hebben verschillende redenen om wiskunde te mijden: rekenangst, gebrek aan interesse of het gevoel er 'slecht' in te zijn. We willen laten zien dat rekenen meer is dan kale sommetjes of een rekentoets maken. Dat je in het dagelijks leven voortdurend met rekenen te maken hebt. Hoe laat moet ik de wekker zetten om ergens op tijd te zijn, als ik nog wil douchen en ontbijten? Wat moet

ik van mijn loon opzijleggen als ik over een half jaar een fatbike wil aanschaffen? Rekenangst wegnemen en bewustwording stimuleren, dat zijn belangrijke doelen van het programma gecijferdheid.”

figuur 2 Madeleine Vliegenthart (foto: Jean-Pierre Jans (De Beeldredactie))

Aan de slag

In het schooljaar 2025-2026 probeert SLO de programma's gecijferdheid met leerlingen, leraren en schoolleiders uit in de praktijk. Dit gebeurt op twaalf scholen, verspreid over het land. Madeleine: "Vanuit SLO ondersteunen en begeleiden we de deelnemende scholen. We organiseren onlinesessies, landelijke bijeenkomsten en schoolbezoeken, en bespreken dan met de leraren en leerlingen hoe het gaat met zo'n nieuw onderwerp. Hoe bieden ze het aan, welke materialen gebruiken ze, hoe reageren leerlingen erop, is het haalbaar met deze leerlingen, hoeveel tijd kost het? Ook vragen we of de formulering van het nieuwe programma duidelijk is en of we nog onderwerpen missen."

Over de positie van gecijferdheid in het lesprogramma moeten nog knopen worden doorgehakt. Madeleine: "Als er iets in het curriculum bijkomt, moet er ook wat af en de vraag is of het een apart vak moet worden of in andere vakken kan worden aangeboden. Het ministerie zal daarover een beslissing nemen. Scholen zijn verantwoordelijk voor de rekenvaardigheid van leerlingen die geen wiskunde hebben gekozen of het hebben laten vallen. Rekenen is geen vak en maakt geen deel uit van de zak/slaag-regeling. Veel scholen laten de wiskundeloze leerlingen een rekentoets maken. Soms is er sprake van rekenles of wordt er verwezen naar digitale lesprogramma's. We hopen dat het nieuwe programma gecijferdheid

scholen kan helpen bij het betekenisvol invullen van hun zorgplicht aan leerlingen zonder wiskunde."

Toetsing

Wat SLO ook onderzoekt, is hoe het programma gecijferdheid het beste kan worden afgesloten. Madeleine: "Deze doelgroep heeft vaak niet zo'n goede verstandhouding met traditionele rekentoetsen. We kijken daarom ook naar andere manieren om vast te stellen wat de leerlingen geleerd hebben, bijvoorbeeld naast de schriftelijke toets een mondeling assessment of een portfolio. Op basis van de verschillende ervaringen zullen we hierover advies uitbrengen aan OCW."

Planning

Er zijn gedurende het schooljaar drie landelijke bijeenkomsten van schoolleiders en docenten van de twaalf scholen. Na de startdag op 10 september 2025 is er tot de herfstvakantie een periode van voorbereiding. Van de herfstvakantie tot aan het voorjaar gaan leraren met leerlingen aan de slag met de nieuwe inhoud. 15 april 2026 is er een slotdag waarop alle feedback van leerlingen, leraren én schoolleiders wordt verzameld, die in de resterende maanden van het schooljaar zal worden gebruikt om waar nodig het programma bij te stellen, resulterend in een definitieve conceptversie, waarna het ministerie van OCW het programma vaststelt.

Noten

- [1] zie: <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/wiskunde-vmbo/proces/beproeven-conceptexamenprogrammas-en-syllabi>
- [2] zie: <https://www.cbg-meb.nl/onderwerpen/medicijninformatie-medicijndoosje>

Over de auteur

René Leverink is onderwijsjournalist en tekstschrijver. Hij publiceert over onderwijs in onder andere *Van Twaalf Tot Achtien*, *PrimaOnderwijs.nl* en een aantal uitgaven van SLO. Ook is hij auteur van *Nee, dan Finland! De kracht van ons onderwijs*.